Valodas konsultācijas: elektroniskā datubāze

http://www.valodaskonsultacijas.lv/lv/questions/716

Jautājums

Vai priekšmeti ir ***salīdzināmi*** vai ***salīdzinoši***?

Atbilde

Priekšmeti ir ***salīdzināmi***.

Gan ***salīdzinošs***, gan ***salīdzināms*** ir divdabji.
Divdabis ar *-ošs, -oša* – darāmās kārtas tagadnes divdabis nosauc priekšmeta stāvokli, kādā tas atrodas kādu laiku. Stāvoklis izpaužas kā verbāla pazīme runas laikā, tagadnē, piem., *lūstošs zars, plūstoša balss, jautājošs skatiens, dilstošs mēness* – tāds, kas patlaban *lūst, plūst, jautā, dilst*.
[..] Mūsdienu literārajā valodā ierobežojumi šo divdabju formu veidošanā transitivitātes [pārejošu un nepārejošu darbības vārdu sakarā] dēļ vairs nepastāv, tomēr ir ieteikumi tos pārāk bieži nelietot, jo divdabju izskaņā *-ošs,-oša* ir līdzskanis *š*, kas bojā valodas labskaņu.
Divdabji ar *-ams, -ama, -āms, -āma* – ciešamās kārtas tagadnes divdabji nosauc darbību vai stāvokli kā pazīmi, kas ir patstāvīga, būtiska. Piemēri: *izīrējama istaba, ēdama sēne* – tāds, kam piemīt pazīme – *izīrēt, ēst*. Kā ciešamās kārtas divdabjus tos biežāk lieto pasīva nozīmē, piem., *kopjams slimnieks*, *auklējams bērns, lasāmā grāmata*.

Par vārdu ***salīdzināms*** jaunākajā – „Mūsdienu latviešu valodas vārdnīcā" – atrodama šāda informācija (līdzīgi vārds skaidrots arī iepriekš izdotajā „Latviešu literārās valodas vārdnīcā") :
salīdzināms -ais**, salīdzināma** -ā, divd. īp. nozīmē; **salīdzināmi** apst. Saistīts ar savstarpējā sakara noskaidrošanu starp parādībām. *Salīdzināmais spektrs. Salīdzināmie paraugi. Salīdzināmā metode. Baltu valodu salīdzināmā pētīšana. Salīdzināmā filoloģija. Salīdzināmā pakāpe* val. – gramatiska kategorija, kas atspoguļo īpašības salīdzinājumu, gradāciju.

Avoti

Paegle, Dz. *Latviešu literārās valodas morfoloģija.* I daļa. Rīga : Zinātne, 2003, 141., 145. lpp.

Mūsdienu latviešu valodas vārdnīca: salīdzināms

© Latviešu valodas aģentūra, 2017